

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора Щолокової Ольги Пилипівни на дисертаційне дослідження Ковальнової-Гончарюк Лілії Олексіївни «Формування інструментально-виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 – професійна освіта (музичне мистецтво)

Актуальність обраної теми. Тенденцією сучасної музичної педагогіки є забезпечення практичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, що передбачає посилення уваги до формування їх особистісних і професійних якостей. Науково доведено, що педагог-музикант може стати свідомим і творчим суб'єктом ефективної педагогічної дії тільки за умов оволодіння системою загально педагогічних і спеціальних музичних знань, а також необхідних особистісних якостей. Розробка дієвих механізмів моделювання педагогічних дій і ситуацій вважається однією з гострих практичних проблем підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, зокрема у процесі інструментально-виконавської діяльності. Дисертанткою справедливо вказано на мало реалізовані в даному аспекті потенційні можливості мистецьких факультетів педагогічних університетів.

З урахуванням цих позицій обрану дисертанткою для наукового дослідження тему «Формування інструментально-виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки» можна вважати вкрай значущою і актуальною. Той факт, що дисертація виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки і професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського у межах комплексної теми «Теоретико-методичні засади формування загально педагогічної компетентності сучасного вчителя у контексті оновлення європейського простору вищої освіти» також свідчить на користь актуальності досліджуваної проблеми. Тему дисертації затверджено вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 4 від 25.10. 2017 р.) й узгоджено в

Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 30.01.2018 р.)

Найбільш істотні наукові результати, що містяться у дисертації. Характеризуючи наукову новизну дослідження, слід відзначити, що дисертаційна робота Л. О. Ковальнової-Гончарюк за масштабом постановки проблеми та рівнем її операційно-технологічного розв'язання гідно презентує низку сучасних досліджень в галузі теорії і методики професійного навчання. Актуальність досліджуваної проблеми, її теоретичні засади отримали в дисертації належне обґрунтування, аргументацію та конкретизацію. Дисертанткою чітко сформульовано мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, його наукову новизну, теоретичне і практичне значення. У дослідженні Л. О. Ковальнової-Гончарюк формування інструментально-виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва вперше стала предметом психологічної та педагогічної рефлексії й представлена як складна інтегрована особистісна характеристика. Вона розглядається як система інструментально-виконавських знань, умінь і навичок, психічних процесів і якостей особистості, що забезпечує успішне виконання професійно-педагогічних знань, пов'язаних з інтерпретаційною творчістю.

Ключові позиції дисертації ґрунтуються на методологічному синтезі акмеологічного, аксіологічного, діяльнісного, особистісного компетентнісного і системного підходів, що дозволило усвідомити закономірності та зміст інструментально-виконавської діяльності, теоретично визначити педагогічні умови та розробити педагогічну модель інструментально-виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Інноваційну цінність становлять розроблені автором спеціальні принципи формування інструментально-виконавської майстерності – доступності, безперервності, індивідуалізації, контекстності й креативності, орієнтування на які дозволяє коригувати якість фахової підготовки у процесі навчання і концертної діяльності. Привертають увагу визначені дисертанткою структурні компоненти інструментально-виконавської майстерності (мотиваційно-ціннісний,

інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний та емоційно-особистісний), які стали підставою для визначення критеріїв та показників формування інструментально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Найбільш суттєвими результатами наукового пошуку, здійсненого Л. О. Ковальною-Гончарюк є *вперше* теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування інструментально-виконавської майстерності учителів музичного мистецтва в умовах професійної підготовки у педагогічних університетах (розвиток спрямованості студентів на вдосконалення власної інструментально-виконавської майстерності шляхом активізації самостійної діяльності в процесі роботи над художнім образом твору; набуття студентами досвіду виконавської діяльності в умовах організації контекстного навчання і концертно-виконавської діяльності в університеті; поєднання традиційних та інноваційних підходів в процесі послідовного практично орієнтованого розвитку інтерпретаційних умінь; забезпечення в інструментальному класі діалогічного характеру навчальної взаємодії з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента. Відзначимо також *проєктування* педагогічної моделі формування інструментально-виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва з поетапною методикою її реалізації; *актуалізацію* принципів формування досліджуваного педагогічного феномену, зокрема принципів доступності, безперервності, індивідуалізації, контекстності, креативності; *уточнення* сутності поняття «інструментально-виконавська майстерність». Заслуговує на увагу конкретизація змісту критеріїв названого поняття (мотиваційний, пізнавальний, технологічний, особистісно-рефлексивний), показників та рівнів їх сформованості.

Практичне значення дисертаційної роботи має представлений авторський підхід щодо формування інструментально-виконавської майстерності студентів шляхом упровадження інноваційної експериментальної методики, створення авторського навчально-методичного посібника «Інструментально-виконавська майстерність майбутніх педагогів-музикантів» та методичних рекомендацій

«Діагностика і розвиток інструментально-виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва», а також розробленні й адаптації діагностичних методик, що дозволило здійснювати моніторинг формування означеного феномена.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому. Дисертаційному дослідженню Л. О. Ковальнової-Гончарюк, поданому на здобуття наукового ступеня доктора філософії, притаманні цілісність, методологічна обґрунтованість, практичне спрямування одержаних результатів з метою їх використання в реальному освітньому процесі педагогічних університетів. Дослідницькі матеріали даного дослідження чітко структуровано в основному змісті дисертації, який складаються зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел і значної кількості додатків.

У першому розділі проаналізовано теоретичні основи формування інструментально-виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва, зокрема розглянуто сутність таких пов'язаних між собою понять як «майстерність», «педагогічна майстерність», «виконавська майстерність» та визначено специфіку формування інструментально-виконавської майстерності у контексті професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в сучасних умовах. Другий розділ дисертаційної роботи розкриває компонентну структуру, педагогічні умови і спроектовану модель формування інструментально-виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва. У третьому розділі описано хід педагогічного експерименту та здійснено аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи з формування інструментально-виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва. Така логіка експериментального дослідження є цілком доречною і не викликає сумнівів.

За нашим переконанням, певний науковий інтерес викликає досить повне і розгалужене термінологічне поле дослідження, яке ґрунтується на ключових поняттях (музично-виконавське мистецтво, виконавська майстерність), базових (майстерність, педагогічна майстерність, професійна підготовка) і похідних понять (музично-виконавська діяльність, інструментально-виконавська компетентність). Це дозволяє надати нове тлумачення сутності інструментально-виконавської

майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва як динамічну, інтегративну характеристику, систему інструментально-виконавських умінь і навичок психічних процесів і якостей особистості, що забезпечує успішне виконання професійно-педагогічних завдань, пов'язаних з інтерпретаційною творчістю. Така здатність дозволяє фахівцям успішно формувати професійні завдання на уроках музичного мистецтва і розв'язувати поставлені завдання.

Тривалий період дослідження (2017–2021 роки), творче поєднання дослідницьких методів уможливили дисертантці вийти на високий рівень висновків та обґрунтування перспектив щодо формування інструментально-виконавської майстерності в умовах професійної підготовки студентів. Результати наукового дослідження Л. О. Ковальнової-Гончарюк сприятимуть удосконаленню змістового, навчально-методичного, інформаційного, діагностичного та організаційного забезпечення і розвитку вітчизняної музично-педагогічної освіти з урахуванням нових наукових підходів та принципів навчання.

Загальні висновки. Дослідження Л. О. Ковальнової-Гончарюк викладено методологічно обґрунтовано й коректно, у відповідності з визначеними завданнями. Представлена дисертаційна робота свідчить про широку наукову й професійну ерудицію, а також досконале володіння сучасними методами наукового пошуку. Наукові праці автора (23 публікації, серед яких 2 – у закордонних періодичних виданнях, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 2 – у колективних монографіях, 11 тез – у матеріалах конференцій, 1- в збірнику наукових праць, 1 навчально-методичний посібник, 1 методичні рекомендації. з достатньою повнотою відображають основні положення й висновки дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, необхідно зробити певні зауваження та вказати на деякі положення роботи, що вважаються дискусійними:

1. У процесі складання тезаурусу понять і визначень дослідження авторка характеризує ключове поняття «інструментально-виконавська майстерність». На нашу думку, доцільно було б поглибити зміст означеної дефініції в контексті

емоційно-ціннісних орієнтацій студентів та їх музичної культури, а також інтегративного підходу до музичного навчання.

2. У дослідженні варто було би більш детально розкрити особливості інструментально-виконавської майстерності музиканта-виконавця і учителя музичного мистецтва, які представлені на рис. 1.1.

3. У другому розділі дослідження доцільно було би узгодити назву розділу з другим параграфом, оскільки зміст розділу є набагато ширшим. Також необхідно узгодити компоненти, виділені в структурі інструментально-виконавської майстерності на стор. 106 і представлені на моделі рис. 2.3 (стор. 131).

4. У експериментальному розділі дослідження відсутня інформація щодо кількості реципієнтів, які брали участь у педагогічному експерименті. Слід було би уточнити цю інформацію. Крім того, із тексту дисертації не зрозуміло, за якими ознаками формувалися експериментальна і контрольна групи студентів; для отримання достовірних даних важливо було б переконатися у відсутності відмінностей між контрольною та експериментальною групами.

5. На формувальному етапі дослідження авторкою досить повно викладено перебіг роботи зі студентами на всіх етапах, але не достатньо проаналізовано труднощі, які виникали на протязі кожного з цих етапів.

Загальний висновок. Висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження. Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Ковальнової-Гончарюк Лілії Олексіївни «Формування інструментально-виконавської майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомим теоретичне і прикладне значення, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukraini 03 lyotogo 2017 roku za № 155/30023), а також відповідає вимогам пунктів 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (zатвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), а її

авторка – Л. О. Ковальова-Гончарюк заслуговує на присудження наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (музичне мистецтво).

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки мистецтва
і фортепіанного виконавства
НПУ імені М.П. Драгоманова

Щолокова О.П. Щолокова
зав. канцелярією
Міжшкільний центр
М. Драгоманова
Тілдис
20 2 р.

